

Doplněk k seznamu pírníků (Coleoptera: Ptiliidae) Česka a Slovenska

Petr Čížek¹, Stanislav Benedikt², Petr Boža³, Eduard Ezer⁴ & Karel Rébl⁵

¹ Nádražní 55, CZ-564 01 Žamberk; e-mail: cizek.petr@orlicko.cz

² Částkova 10, CZ-326 00 Plzeň; e-mail: sbenedikt@seznam.cz

³ Jeremiášova 10, CZ-779 00 Olomouc-Povel; e-mail: Boza.Petr@seznam.cz

⁴ Obeciny IX 3620, CZ-760 01 Zlín; e-mail: prosektor@centrum.cz

⁵ Žižkovo náměstí 976, CZ-271 01 Nové Strašecí; e-mail: k.rebl@seznam.cz

ČÍZEK P., BENEDIKT S., BOŽA P., EZER E. & RÉBL K. 2024: Doplněk k seznamu pírníků (Coleoptera: Ptiliidae) Česka a Slovenska. (Addition to the list of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) of Czechia and Slovakia). *Západočeské entomologické listy* 15: 72–75, 14-6-2024

Abstract. Five species of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) are reported in the paper. *Acrotrichis rosskotheni* Sundt, 1971 is presented as a new species for Bohemia (Czechia), *Acrotrichis nana* Strand, 1946, and *Microptilium pulchellum* (Allibert, 1844) are presented as a new species for Moravia (Czechia). *Ptenidium reitteri* Flach, 1887 is presented as a new species for the territory of Slovakia. *Astatopteryx laticollis* Perris, 1862 is reported from Slovakia after more than 90 years.

Key words: Czechia, Bohemia, Moravia, Slovakia, new records, faunistics

ÚVOD

Čeď pírníkovití (Ptiliidae), která patří k nadčeledi Staphylinoidea, zahrnuje nejmenší druhy brouků. Délka jejich těla nepřesahuje u většiny známých druhů 1 mm. Larvy i imaga se živí spórami plísní a vyšších hub, přičemž obývají široké spektrum stanovišť s přítomností tlejících organických látek. Z území Evropy je v současné době známo 139 druhů této čeledi (SÖRENSSON 2016). Aktuální poznatky o rozšíření pírníků v palearktické oblasti shrnují práce SÖRENSSONA (2015, 2016). Z území Česka je zatím známo 72 druhů (SÖRENSSON 2016, NAKLÁDAL et al. 2017, ČÍZEK 2019a, b, ČÍZEK 2021, ČÍZEK & RŮŽIČKA 2019, ČÍZEK et al. 2020a, b), ze Slovenska je hlášeno 61 druhů (MAJZLAN 2014, SÖRENSSON 2016, JÁSZAYOVÁ & JÁSZAY 2017, ČÍZEK & RŮŽIČKA 2019, KAUTMANN 2019, ČÍZEK et al. 2020a, b). Předkládaná práce přináší nové údaje o rozšíření pěti druhů pírníků v Česku a na Slovensku.

METODIKA

Uvedené nálezy pocházejí z příležitostných průzkumů autorů na území Česka a Slovenska. Nomenklatura je převzatá z prací SÖRENSSONA (2015, 2016). Číslo v závorce za názvem lokality představuje kód mapovacího pole, který vychází ze systému středoevropské mapovací sítě (EHRENDORFER & HAMANN

1965). Každá lokalita je pro upřesnění doplněna i jejími zeměpisnými souřadnicemi. Obrázky imág byly pořízeny za pomoci stereomikroskopu Olympus SZ 60 a fotoaparátu Canon EOS 1300D, snímky byly poskládány programem Helicon Focus a následně upraveny v programu Adobe Photoshop 5.

Použité zkratky: coll. – sbírka s uložením dokladů, det. – určil, lgt. – sbíral, ex. – exemplář, c. – střední, mer. – jižní, occ. – západní, or. – východní, PR – přírodní rezervace, revid. – revidoval, sev. – severně, Δ – vrchol.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Acrotrichis nana Strand, 1946 (Obr. 1)
Moravia occ., Hrabová (6167), 49°50'14.477"N
16°57'38.036"E, 13.VIII.2023, 1 ♂, P. Čížek lgt.,
det. et coll.

Pírník byl sbírán prosevem nastraženého holubího trusu a shnilého sena ve smíšeném lese spolu s několika exempláři *Acrotrichis dispar* (Matthews, 1865) a *Ptiliolium schwarzi* (Flach, 1887).

Černě zbarvený, poměrně vzácný druh velikosti 0,65–0,70 mm. Zatím známé rozšíření zahrnuje Dánsko, Finsko, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Švédsko (SÖRENSSON 2015, 2016) a Česko, ze kterého byl hlášen z Čech (ČÍZEK 2019b).

Nový druh pro Moravu.

Obr. 1. *Acrotrichis nana* z lokality Hrabová. Foto: P. Čížek.
Fig. 1. *Acrotrichis nana* from the locality Hrabová. Photo: P. Čížek.

***Acrotrichis rosskotheni* Sundt, 1971 (Obr. 2)**

Bohemia c., Lány, Lánská obora (5949), 50°4'36.214''N 13°54'48.469''E, 12.VI.2022, 1 ♂ 4 ♀♀, K. Rébl lgt. et coll., M. Sörensson det.; 11.VI.2023, 9 ♀♀, K. Rébl lgt., det. et coll., P. Čížek revid. et cca 150 ex. K. Rébl lgt., P. Čížek det. et coll. Brouci byli sbíráni prosevem vlhkého listí navátého podél terasy na úpatí teplomilné doubravy.

Černě zbarvený pírník velikosti 1,0–1,1 mm, který je rozšířený téměř v celé Evropě, Alžírsku, Tunisku, Kypru a Turecku (SÖRENSON 2015, 2016). Z Česka je uváděn z Moravy (SÖRENSON & RŮŽIČKA 2001).

Nový druh pro Čechy.

***Astatopteryx laticollis* Perris, 1862 (Obr. 3)**

Slovakia occ., Skýcov, 2 km sev., Δ Vel'ká Suchá (7476), 48°32'4.707''N 18°24'41.201''E, 16.VI.2022, 6 ex., S. Benedikt lgt. et det., coll. P. Čížek.

Brouci byli nalezeni v tlejícím dřevě ležícího dubového kmene ve společnosti neidentifikovaného druhu mravence. Stanovištěm byla stará doubrava situovaná na jižním svahu kopce.

Hnědě zbarvený pírník velikosti 1,0–1,1 mm. Velmi vzácný druh známý z Francie, Itálie, Maďarska, Rumunska, Slovenska a Ukrajiny (SÖRENSON 2015). Ze Slovenska jej uvádí ROUBAL (1930) z Banské Bystrice a Lučence, bez dalších podrobností.

Potvrzení výskytu na Slovensku po více než 90 letech.

Obr. 2. *Acrotrichis rosskotheni* z lokality Lány. Foto: P. Čížek.
Fig. 2. *Acrotrichis rosskotheni* from the locality Lány. Photo: P. Čížek.

Obr. 3. *Astatopteryx laticollis* z lokality Skýcov. Foto: P. Čížek.
Fig. 3. *Astatopteryx laticollis* from the locality Skýcov. Photo: P. Čížek.

Obr. 4. *Microptilium pulchellum* z lokality Olomouc-Černovír. Foto: P. Čížek.

Fig. 4. *Microptilium pulchellum* from the locality Olomouc-Černovír. Photo: P. Čížek.

Obr. 5. *Ptenidium reitteri* z lokality Bajany. Foto: P. Čížek.
Fig. 5. *Ptenidium reitteri* from the locality Bajany. Photo: P. Čížek.

Microptilium pulchellum (Allibert, 1844) (Obr. 4)
Moravia mer., Novosedly, PR Slanisko Novosedly (7164), 48°50'22.544"N 16°29'48.087"E, 1.VI.2021, 1 ♂, E. Ezer lgt. et coll., P. Čížek det.; Moravia c., Olomouc-Černovír (6369), 49°37'7.511"N 17°16'2.063"E, 22.VI.2022, 1 ♂, P. Boža lgt. et coll., P. Čížek det.

V prvním případě byl brouk sbírán smykem vegetace na slanisku, ve druhém případě prosevem vlhkého detritu v mokřadu.

Černavě zbarvený pírník velikosti 0,7–0,8 mm. Všeobecně vzácný druh, vázaný na původní mokřady. Dosud známé rozšíření v Evropě zahrnuje Francii, Chorvatsko, Itálii, Maďarsko, Německo, Rakousko, Slovensko a Velkou Británii, dále je tento druh známý i ze severní Afriky (Maroko) a asijské části Turecka (SÖRENSON 2015, 2016). Z Česka byl hlášen z Čech (ČÍŽEK 2021).

Nový druh pro Moravu.

Ptenidium reitteri Flach, 1887 (Obr. 5)

Slovakia or., Bajany (7398), 48°36'24.698"N 22°7'15.084"E, 21.IV.2023, 5 ex., P. Čížek lgt., det. et coll. Brouci byli sbírání prosevem vlhkého detritu na břehu mrtvého ramena řeky Uh společně s několika ex. *Ptenidium longicorne* Fuss, 1868.

Černě zbarvený, lesklý pírník velikosti 0,8–0,9 mm. Rozšíření druhu zahrnuje v Evropě Albánii, Ázerbájdžán, Černou Horu, Česko, Francii, Chorvatsko, Itálii, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Švýcarsko, v Asii pak Turecko (SÖRENSON 2015, 2016).

Nový druh pro Slovensko.

PODĚKOVÁNÍ / ACKNOWLEDGEMENTS

Za determinaci části materiálu děkujeme Mikaelu Sörenssonovi (Lund, Švédsko). / We are grateful to Mikael Sörensson (Lund, Sweden) for the identification of a part of the material.

LITERATURA

- ČÍŽEK P. 2019a: První nález pírníka *Oligella nana* (Coleoptera: Ptiliidae) v České republice. (The first record of *Oligella nana* (Strand, 1946) in the Czech Republic). *Západočeské entomologické listy* **10**: 58–59. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- ČÍŽEK P. 2019b: První nález pírníka *Acrotrichis nana* (Coleoptera: Ptiliidae) v České republice. (The first record of *Acrotrichis nana* (Strand, 1946) in the Czech Republic). *Západočeské entomologické listy* **10**: 60. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- ČÍŽEK P. 2021: Doplněk k seznamu pírníků (Coleoptera: Ptiliidae) České republiky. (Addition to the list of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) of the Czech Republic). *Západočeské entomologické listy* **12**: 29–31. Online: <https://www.entolisty.cz>.

- ČÍŽEK P. & RŮŽIČKA J. 2019: New records of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) from the Czech Republic and Slovakia. *Klapalekiana* **55**: 7–14.
- ČÍŽEK P., BENEDIKT S., MANTIČ M. & RÉBL K. 2020a: Nové druhy pírníků (Coleoptera: Ptiliidae) pro území České republiky a Slovenska. (New species of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) for the territories of the Czech Republic and Slovakia). *Západočeské entomologické listy* **11**: 22–25. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- ČÍŽEK P., RŮŽIČKA J. & RÉBL K. 2020b: New records of featherwing beetles (Coleoptera: Ptiliidae) from the Czech Republic and Slovakia, Part 2. *Klapalekiana* **56**: 19–23.
- EHRENDORFER F. & HAMANN U. 1965: Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft* **78(1)**: 35–50.
- JÁSZAYOVÁ A. & JÁSZAY T. 2017: Epigeická fauna chrobákov (Coleoptera: Clambidae, Ptiliidae, Staphylinidae) lesných spoločenstiev masívu Stebnickej Magury. (Epigeic fauna of beetles (Coleoptera: Clambidae, Ptiliidae, Staphylinidae) in forest communities of the Stebnická Magura massif). *Acta Universitatis Prešovensis, Folia Oecologica* **9(2)**: 32–48.
- KAUTMANN V. 2019: Baranowskiella ehnstromi, najmenší chrobák Európy – nový druh pre územie Slovenska. (Baranowskiella ehnstromi, the smallest beetle of Europe – new for Slovakia). *Entomofauna carpathica* **31(2)**: 69–89.
- MAJZLAN O. 2014: Chrobáky (Coleoptera) dvoch lokalít Závod-Šišuláky a Gajary na Záhorí. (Beetles (Coleoptera) of two localities Závod-Šišuláky and Gajary on the Záhorie (West Slovakia)). *Entomofauna carpathica* **26(2)**: 12–62.
- NAKLÁDAL O., ČÍŽEK P., BOUKAL M. & RŮŽIČKA J. 2017: Faunistic records from the Czech Republic – 419. Coleoptera: Ptiliidae. *Klapalekiana* **53**: 161–162.
- ROUBAL J. 1930: *Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska na základě bionomickém a zoogeografickém a spolu systematický doplněk Ganglbauerových „Die Käfer von Mitteleuropa“ a Reitterovy „Fauna germanica“*. Svazek 3. (Catalogue des Coléoptères de la Slovaquie et de la Russie subcarpathique d'après les documents bionomiques et zoogéographiques ainsi que supplément systématique au Ganglbauer, Die Käfer von Mitteleuropa et Reitter, Fauna germanica). Učená Společnost Šafaříkova v Bratislavě, Praha, 527 pp.
- SÖRENSON M. 2015: Family Ptiliidae Erichson, 1845. Pp. 162–177. In: LÖBL I. & LÖBL D. (eds): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 2/1: Hydrophiloidea – Staphylinoidea. Revised and Updated Edition*. Brill, Leiden & Boston, xxvi + 1702 pp.
- SÖRENSON M. 2016: The Palaearctic catalogue of Ptiliidae (Insecta, Coleoptera) – corrections and additions to nomenclature and distribution records, with notes on taxic diversity and distribution patterns. *Studies and Reports, Taxonomical Series* **12**: 251–285.
- SÖRENSON M. & RŮŽIČKA J. 2001: New records of Ptiliidae (Coleoptera) from the Czech Republic. *Klapalekiana* **37**: 261–265.

Obdrženo do redakce: 27.3.2024

Přijato po recenzích: 15.5.2024